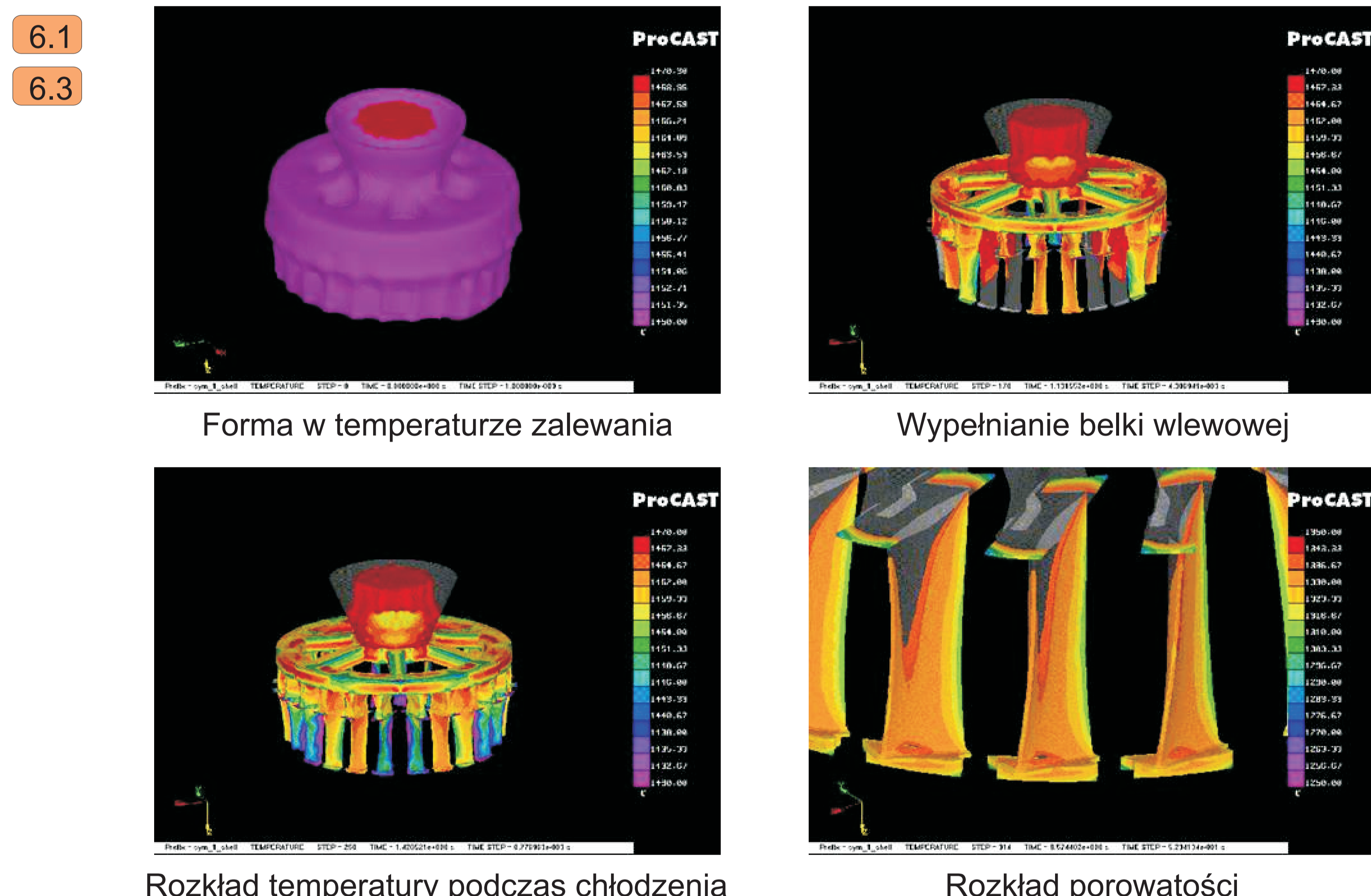

Odlewanie precyzyjne stopów Ni na krytyczne części silników lotniczych

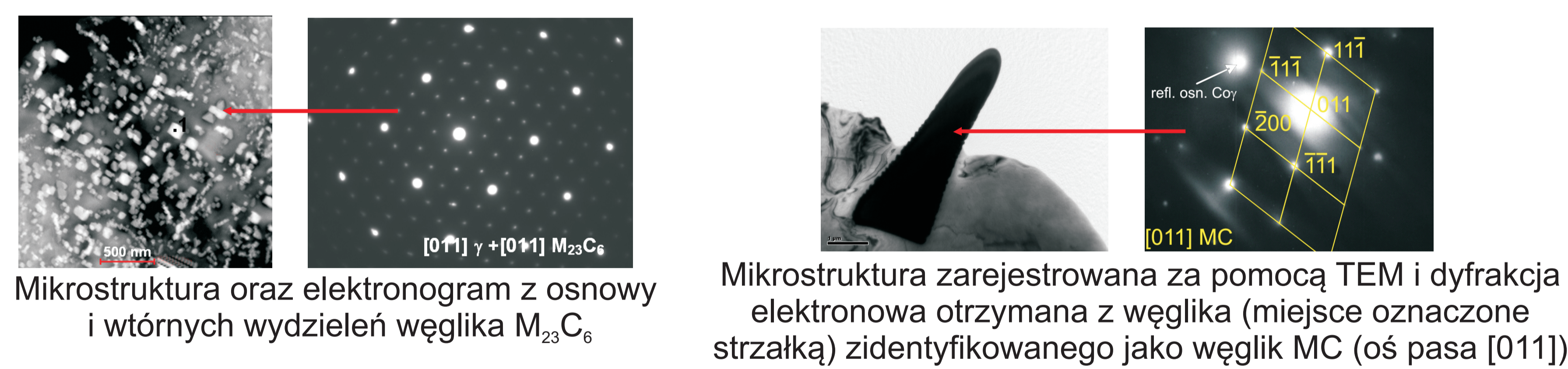
Politechnika Śląska, Politechnika Warszawska, Politechnika Rzeszowska

ZADANIE Nr 12.6: Analiza przyczyn powstawania wad w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	
Nr i nazwa podzadania badawczego (Wykonawca)	Zadania wykonane do 14.12.2009
6.1 (PŚI) Analiza przyczyn powstawania wad ujawnianych metodami nieniszczącymi w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	<ol style="list-style-type: none"> Opracowano założenia metodyczne i organizacyjne analizy wpływu czynników materiałowych i technologicznych na powstawanie wad ujawnianych metodami nieniszczącymi w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu. Ustalono zakres i metodykę wykonywania analiz statystycznych dotyczących wpływu czynników materiałowych i technologicznych na powstawanie wad ujawnianych metodami nieniszczącymi (rentgenowska i fluorescencyjna) w odlewach precyzyjnych z nadstopów niklu. Ustalono sposób opisu odlewów z wadami oraz przygotowania tych odlewów do badań strukturalnych. Wykonano badania metalograficzne wad ujawnionych metodą rentgenowską i fluorescencyjną w odlewach z bieżącej produkcji WSK „PZL Rzeszów” S.A. Wykonano analizę przyczyn powstawania pęknięć i porowatości skurczowej w segmentach łopatkowych z MAR M247.
6.2 (PŚI) Analiza przyczyn występowania wad makro- i mikrostruktury w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	<ol style="list-style-type: none"> Wykonano badania metalograficzne wad ujawnionych w odlewach z bieżącej produkcji WSK „PZL Rzeszów” S.A. Przeprowadzono analizę czynników strukturalnych decydujących o odporności na pęcznienie nadstopu IN 713C. Wykonano badania w celu ustalenia przyczyn pęknięcia zamocowań w segmentach BOAS ze stopu MAR 509.
6.3 (PW) Analiza czynników wpływających na rozkład i poziom naprężeń oraz powstawanie pęknięć w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	<ol style="list-style-type: none"> Zbudowano modele numeryczne części i zestawów. Wykonano analizę zmian temperatury odlewów w procesie krzepnięcia. Wykonano analizę rozkładów porowatości w odlewach.
6.4 (PŚI) Klasyfikacja wad odlewów precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu - opracowanie atlasu wad	<ol style="list-style-type: none"> Opracowano założenia metodyczne i organizacyjne sporządzania atlasu wad odlewanych w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu. Ustalono strukturę atlasu wad. Ustalono sposób dokumentowania poszczególnych wad oraz rodzaj i formę danych o odlewach, stopach wsadowych, zestawach modelowych modelach, formach ceramicznych oraz technologii przetwarzania stopów wsadowych i precyzyjnego odlewania elementów silników lotniczych. Oceniono porowatość gazową i skurczową w wybranych do atlasu odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu.

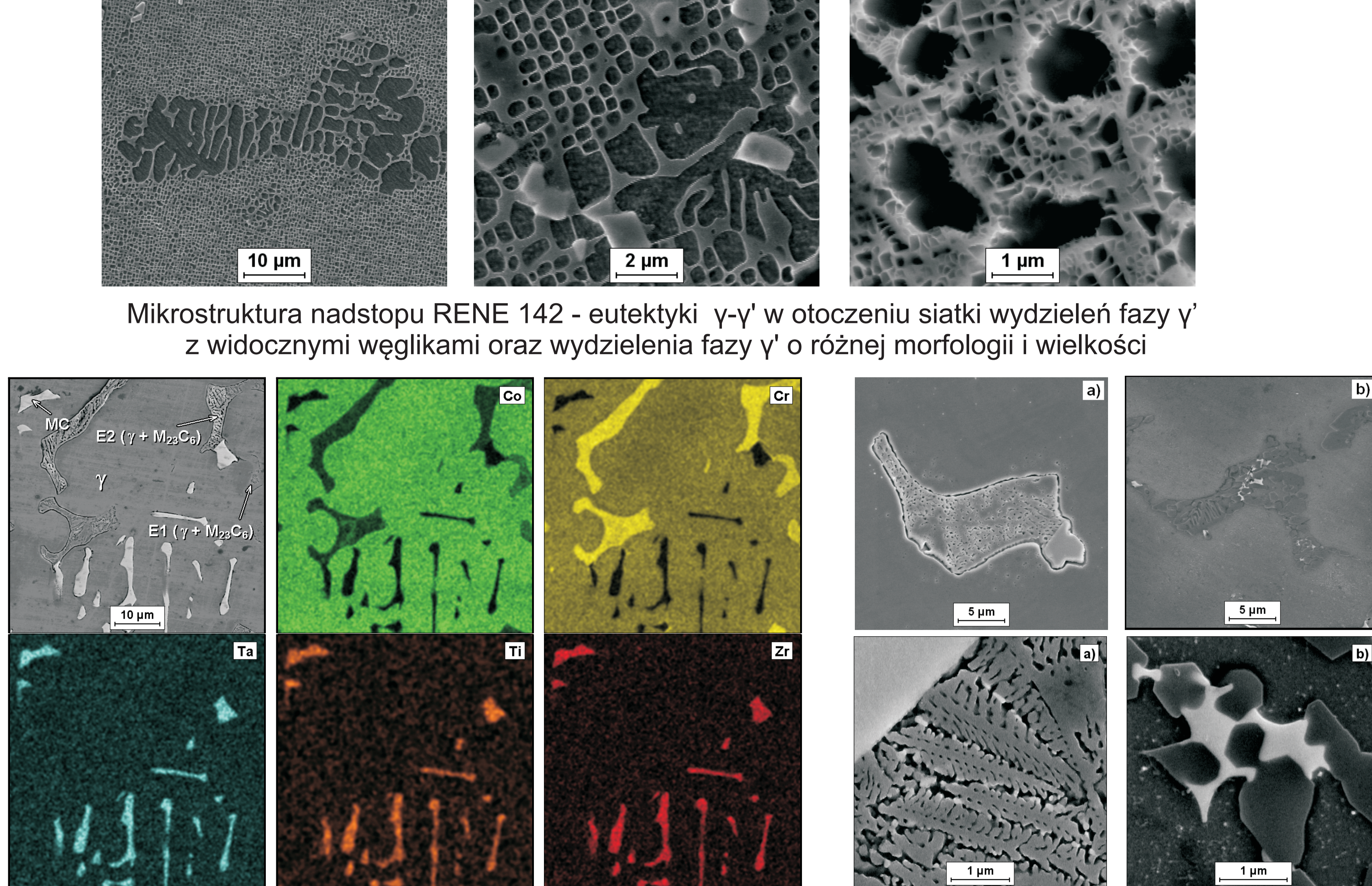
ZADANIE Nr 12.7: Udoskonalenie elementów systemu zapewnienia jakości procesów wytwarzania oraz odlewów precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	
Nr i nazwa podzadania badawczego (Wykonawca)	Zadania wykonane do 14.12.2009
7.1 (PŚI) Opracowanie procedur oceny czystości metalurgicznej stopów wsadowych i odlewów precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	<ol style="list-style-type: none"> Ustalono sposób przygotowywania i opisu preparatów do oceny czystości metalurgicznej stopów wsadowych i odlewów precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu w Odlewni Precyzyjnej WSK „PZL Rzeszów” S.A. Opracowano metodykę identyfikacji wtrąceń niemetalicznych w nadstopach niklu z zastosowaniem mikroskopu elektronowego skaningowego oraz spektrometrów EDS i EBSD. Wykonano badania wtrąceń niemetalicznych w aktualnie wytwarzanych w WSK „PZL Rzeszów” S.A. segmentach barierowych osłon ciepłych z nadstopu kobaltu MAR M 509 oraz stopach wsadowych master heat i segmentach łopatkowych z nadstopu MAR M247.
7.2 (PŚI) Opracowanie procedury kompleksowej procedury ilościowej oceny porowatości w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	<ol style="list-style-type: none"> Ustalono sposób przygotowywania i opisu preparatów do oceny porowatości gazowej i skurczowej w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu w Odlewni Precyzyjnej WSK „PZL Rzeszów” S.A. Opracowano procedury przygotowania preparatów do oceny porowatości w odlewach precyzyjnych z różnych nadstopów niklu. Udoskonalono metodykę składania w płaszczyźnie X - Y na mikroskopie świetlnym obrazów porów ujawnianych na przekrojach wzdłużnych i poprzecznych odlewów precyzyjnych. Ujednolicono procedury przygotowania preparatów i akwizycji obrazów porów w laboratoriach partnerów uczelnianych i partnera przemysłowego - metody akwizycji obrazów porów.
7.3 (PŚI) Opracowanie kompleksowych procedur oceny kształtu i wielkości ziaren pierwotnych w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	<ol style="list-style-type: none"> Ustalono sposób przygotowania w Odlewni Precyzyjnej WSK „PZL Rzeszów” S.A. danych umożliwiających opracowanie cyfrowych modeli 3D odlewów, niezbędnych do opracowania wyników pomiarów ziaren pierwotnych, wykonywanych na powierzchniach nieplaskich odlewów. Opracowano procedury przygotowania zgłędów metalograficznych do oceny kształtu i wielkości ziaren pierwotnych w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu, w tym z zastosowaniem techniki EBSD.
7.4 (PŚI) Opracowanie kompleksowych procedur jakościowej i ilościowej oceny mikrostruktury odlewów precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu	<ol style="list-style-type: none"> Przeprowadzono analizę danych literaturowych dotyczących składu fazowego i morfologii faz oraz metod ich ujawniania i identyfikacji w wybranych nadstopach niklu. Ustalono sposób przygotowywania i opisu preparatów do jakościowej i ilościowej oceny mikrostruktury odlewów precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu w Odlewni Precyzyjnej WSK „PZL Rzeszów” S.A. Opracowano procedury przygotowywania zgłędów badań metalograficznych na mikroskopach świetlnych i elektronowych skaningowych stopów będących przedmiotem badań w projekcie. Przeprowadzono analizę metod ujawniania i identyfikacji faz w nadstopach niklu wybranych do badań w projekcie. Udoskonalono metodykę trawienia nadstopów niklu z zastosowaniem potencjostatu.

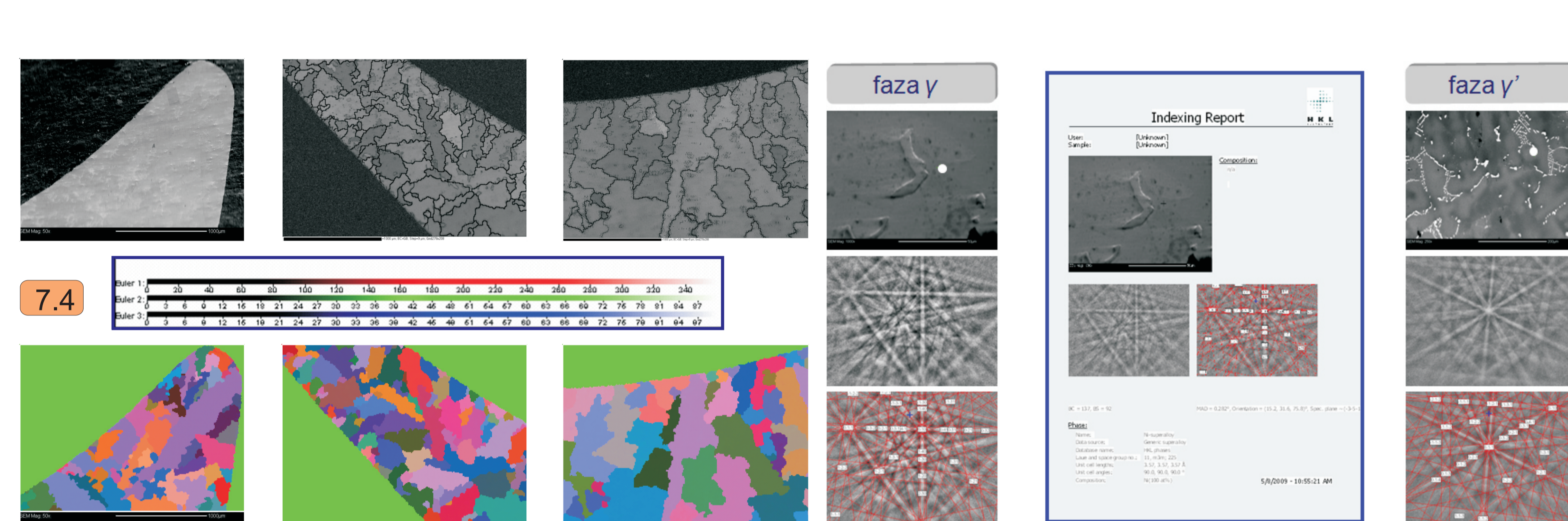
Analiza czynników wpływających na rozkład i poziom naprężeń oraz powstawanie pęknięć i porowatości w odlewach precyzyjnych krytycznych części silników lotniczych z nadstopów niklu

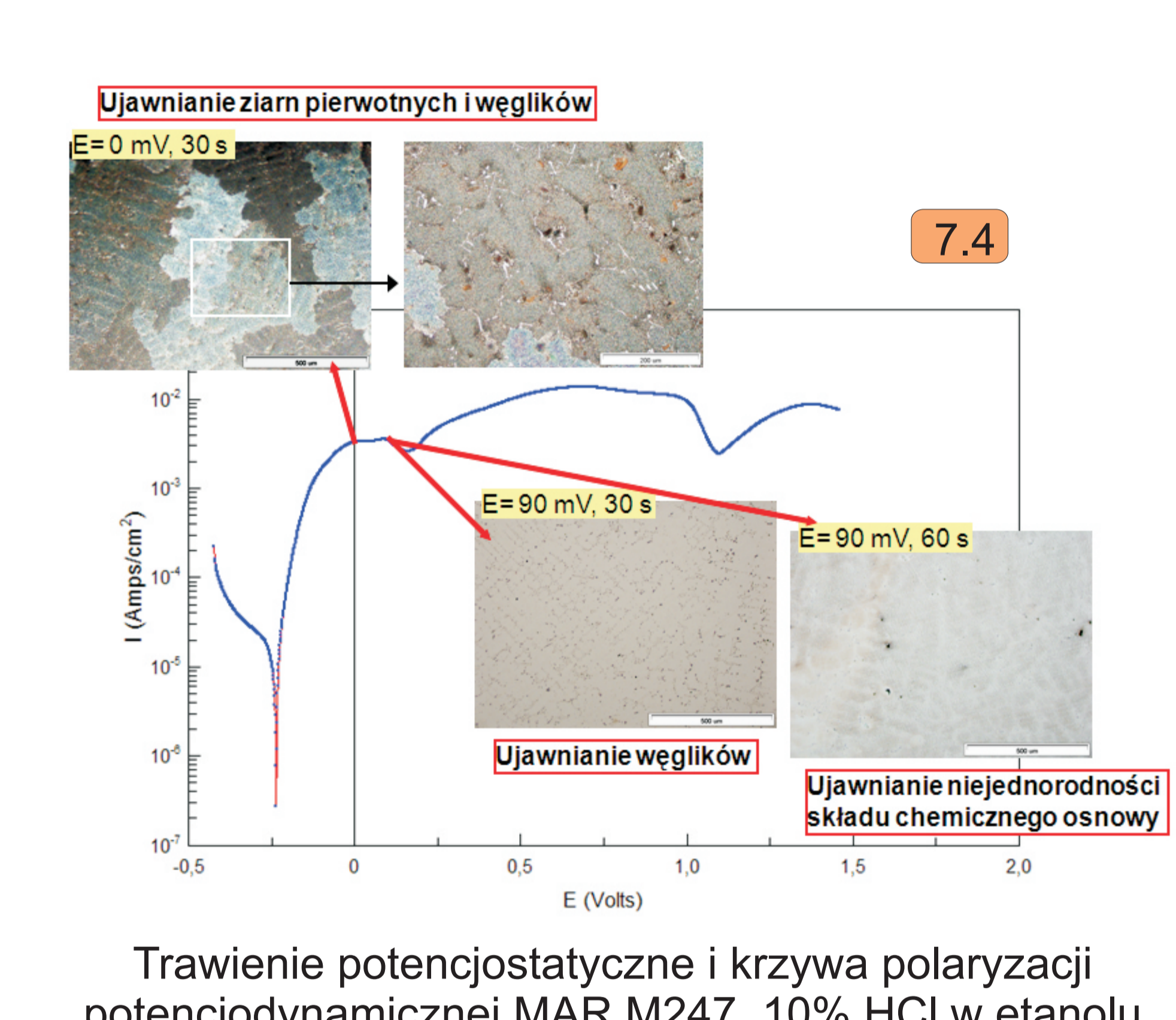
Mikrostruktura zarejestrowana za pomocą TEM i dyfrakcja elektronowa otrzymana z węglika (miejsce oznaczone strzałką) zidentyfikowanego jako węgiel MC (oś pasa [011])

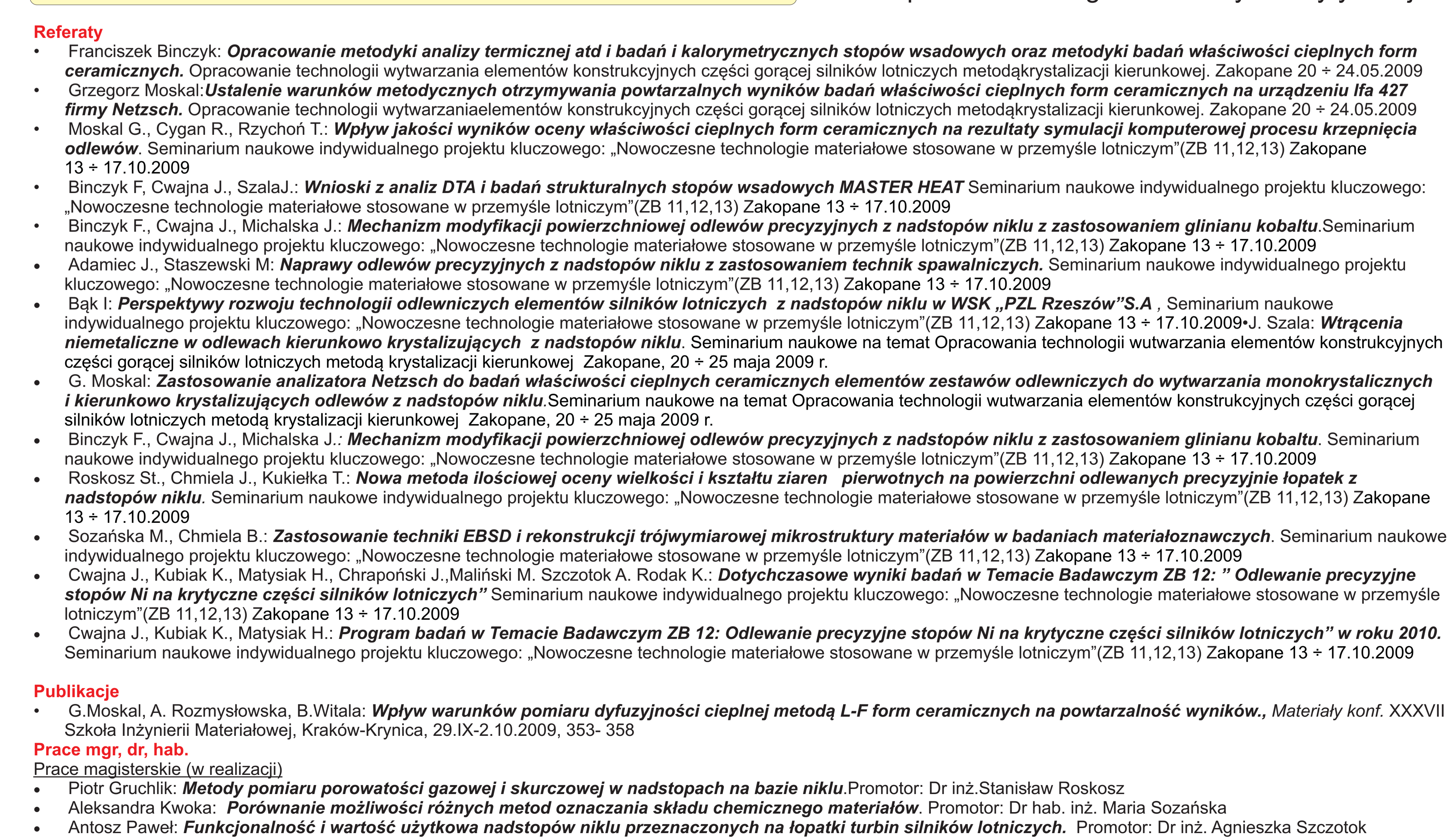
Obraz struktury nadstopu MAR M509 w stanie lanym oraz mapy rozkładu wybranych pierwiastków

Określenie orientacji krystalograficznej i analiza fazowa łopatki polikrystalicznej MAR M-247 metodą EBSD

Trawienie potencjostatyczne i krzywa polaryzacji potencjodynamicznej MAR M247, 10% HCl w etanolu

Wskaźniki realizacji celów projektu